
LITTERATUR

PER DAHL
CARL JOHAN LJUNGBERG:

Nytt om litteratur

Om julen har något som svarar mot sommarens stunder i hängmattan så finns det många sätt att fylla dessa ögonblick, att döma av höstens bokkataloger.

På den lättare sidan kan man välja Kar de Mummas **Innan jag glömmer**, en bok med funderingar kring drygt sextio år som kåsör och revypappa (W & W, 101 s). **Stå upp!** heter en bok, trots titeln mer roande än befällande, där en rad av våra knoppande skådespelare från senare år visar att deras konst även kan låta sig överföras i skriven text (red E Crispin & K Danielsson, Carlsen Bokförlag, 138 s). **En man som heter John Cleese** behöver nog ingen presentation. Via Jonathan Margolin kan man likväl fördjupa sin bild av denne tänkande komiker som lika gärna skapar Thatcher-erans brittiska direktörer som drar in i Monte Pythons galna värld (W & W, 231 s).

Vad skiljer kultiverat skvaller från människokunskap, brukar man fråga. Det senare bjuder Ingrid Rydbeck-Zuhr, dotter till bankmannen Oscar Rydbeck, på i memoarboken **Barn av min tid** (Bonniers, 368 s), där vi får goda inblickar i hemmet och vänkretsen i Djursholm från tidigt 1900-tal. Gurli Lemon-Bernhard berättar i **Jag ärvde en sångskatt** (Wiken, 237 s) om ett hem präglat av teater vid förra århundradets slut. Gurli Bernhard var mellan krigen stjärna bland på Oscars och gifte sig med medicinaren Carl Gustaf Bernhard.

Även Ingrid Thulin, sedan länge skriven i Sacrofano nära Rom, ger ut minnen, kallade **Någon jag kände** (Norstedts, 300 s). Hon inleder med ett underfundigt citat av Leopardi, men hävdar att hon aldrig klippt av sina svenska rötter. På

minnenas spår är även prästen Ma Oftedal i **Solitude**, där hon öppet berättar om sin kallelse att bli präst och sin syn på livets stillhet, ensamhet och dramatik (Norstedts, 197 s).

Marianne Ahrne är väl känd som författare och regissör. **Äventyr vingslag** heter hennes bok om resor, som egentligen gjorts för att söka den inre människan. Fängslande bilder från hela klotet återges i boken (Norstedts, 260 s).

Resor på närmare håll företar Lotte Möller i **Trädgårdens natur** (Bonniers) där vi får veta mer om hur den inåtvända trädgården med engelska anor kom till Sverige. En bok för dem som inte älskar att maskinklippa 300² gräsmatta. Till den större trädgården, naturen genom kulturhistoriens glasögon, tar oss SvD-tecknaren och författaren Gunnar Bruzewitz i **Vägval i minnesmark** (W & W, 233 s).

Två böcker om det sönderfallande Sovjet är dels den förre sovjetiske Stockholmsambassadören Boris Pankins **De hundra sista dagarna** (Wiken) dels vårt förre St Petersburgssändebud Dag Sebastian Ahlanders **Spelet om Baltikum** med bland annat delvis stark kritik mot den tidigare svenska utrikesledningen.

Om ett annat sönderfall, nämligen Habsburg-rikets, handlar Frederic Mortons läsvärda bok **I elfte timmen – Wien 1913/1914** (Bonnier Alba, 382 s), varav framgår att nyckelpersoner som Hitler, Trotskij, Stalin, Freud vid tiden befann sig i denna stad.

Olof Lagercrantz ger i **Att läsa Proust** snarare en konstfärdig omskrivning av den psykologiska romanklassikern **På spaning . . .** än en analys i vanlig mening. Läsvärd är den ändå (W & W, 210 s). Carl-Erik af Geijerstam ger oss kunniga

tankar om allt från Dickens och Nietzsche till Karin Boye och Vilhelm Ekelund i essäboken **Tankemöten** (Bonnier Alba, 224 s). Om julklapps författaren framom andra Olle Hedberg handlar Vilgot Sjömans omtalade bok, **Drömtydaren** (N & K, 547 s), även om den är upprepande och bitvis mycket indiskret. Årets nobelpristagare Derek Wallcott kanske förtjänar läsning på engelska av det ännu ej översatta verket **Omeros**, en västindisk odysseé till dunk på bensinfat (Farrar, Straus & Giroux, 325 s).

Om ett likaså antikt tema i älskvärd omdiktning handlar **Orfeus' lyra** av kanadensaren Robertson Davies (W & W, 438 s), en fantastisk historia om hur en rik mecenat stödjer nyskrivandet av musik till en opera av E T A Hoffman. Marguerite Yourcenars minnen **Vilken? Evighe-**

ten har Forum översatt (264 s). Alf Henriksson har i sitt personliga uppslagsverk nu hunnit till bokstaven "G". Nästa blir "H", enligt utgivaren Wiken Förlag.

Att Herbert Tingstens memoarer kommit i nytryck, att Sverker Åström gett ut **Ögonblick**, att Gunnar Sträng biografierats av Anders L Johansson och att Gardar Sahlbergs bok **Berömda svenskar** från tolv sekler nu är tillgänglig kan man också påminna om. Den som inte vill ta del av den tunga materian **Bankkrisen** i Per Afrells och Sven-Ivan Sundquists form (DN Förlag, 72 s) kan med fördel läsa **Potentia pengar**, en bok där personanalytikern Jan Peter Hallmark radikalt nog tar C G Jung till hjälp för att söka förstå pengarnas roll i 1990-talets västekonomi (Akademeja, 128 s).

THEDE PALM:

Den berömda tapeten

Det kan tyckas att vi hunnit uppleva tillräckligt många krig i Europa och att vi inte behöver minnas sådana som fördes för mer än 900 år sedan. Men ett sådant, som pågick bara några veckor och som avgjordes på en enda dag, var av sådan världshistorisk betydelse, att det åtminstone i England bevarats och lever i minnet. I slutet av september år 1066 gick hertig Vilhelm av Normandie – även kallad Vilhelm Bastarden och senare också Vilhelm Erövraren – med en flotta till England och landsteg i närheten av Hastings. Hur många soldater han förde

med sig är okänt, men hästar förekom ombord på en del av fartygen. Några veckor senare mötte han Englands kung Harald "vid det gamla äppleträdet", säger en engelsk krönika. Där stod slaget, Harald stupade medan Vilhelm vann en fullständig seger. Så snart som möjligt lät han kröna sig till Englands konung.

Mogens Rud: **Bayeux tapeten och slaget vid Hastings 1066**. Översättning Lena Lundgren. Fackgranskning Jan Svanberg. Tidens förlag 1992
